

Bruksela, dnia 17.6.2014 r.
COM(2014) 357 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

dotyczący strategii Unii Europejskiej dla regionu adriatycko-jońskiego

{SWD(2014) 190 final}
{SWD(2014) 191 final}

Spis treści

1.	WPROWADZENIE.....	3
2.	WYZWANIA I MOŻLIWOŚCI.....	4
2.1	WYZWANIA	4
2.2	MOŻLIWOŚCI	5
3.	REAKCJA: PLAN DZIAŁANIA.....	6
3.1	„NIEBIESKI” WZROST	7
3.2	POŁĄCZENIE REGIONU.....	8
3.3	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA.....	9
3.4	ZRÓWNOWAŻONA TURYSTYKA	10
4.	ZARZĄDZANIE I WDRAŻANIE	11
5.	POWIĄZANIA Z POLITYKĄ UE	12
6.	SZERSZE POWIĄZANIA	13
7.	WNIOSKI.....	13
ZAŁĄCZNIK MAPA STRATEGII UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU ADRIATYCKO-JOŃSKIEGO		14

1. WPROWADZENIE

Niniejszy komunikat określa potrzeby i możliwości w zakresie inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu w regionie adriatycko-jońskim. Tworzy ramy spójnej makroregionalnej strategii i planu działania, aby sprostać tym wyzwaniom i możliwościom poprzez współpracę między uczestniczącymi krajami.

Region ten stanowi obszar funkcjonalny określony przede wszystkim granicami basenu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego. Obejmuje on także ważny obszar lądowy, jednocześnie traktując obszary morskie, przybrzeżne i lądowe jako wzajemnie połączone systemy. Ze względu na zintensyfikowany przepływ towarów, usług i ludności wywołany przyjęciem Chorwacji do UE oraz w perspektywie wejścia do Unii innych krajów w regionie, strefy przyległe portów odgrywają znaczącą rolę. Uwaga przykładana do powiązań obszarów lądowych z morskimi podkreśla także znaczenie wpływu destabilizujących działań prowadzonych na lądzie na obszary przybrzeżne i ekosystemy morskie.

Region zamieszkuje ponad 70 milionów ludzi i odgrywa on kluczową rolę w umacnianiu ciągłości geograficznej w Europie. Strategia ta opiera się na inicjatywie adriatycko-jońskiej¹ dotyczącej ośmiu krajów. W załączeniu mapa. Strategia jest otwarta dla innych partnerów w regionie.

Dobra koniunktura, osiągnięta w wyniku handlu i przedsiębiorczości, pozwoli regionowi odsunąć w przeszłość kryzys gospodarczy. Jego mieszkańcy zasługują na lepsze perspektywy zatrudnienia, lepszą mobilność, bezpieczniejsze i bardziej zintegrowane dostawy energii oraz wyższą jakość środowiska.

W grudniu 2012 r. Rada Europejska zwróciła się do Komisji o przedstawienie do końca 2014 r. strategii UE dla regionu adriatycko-jońskiego (EUSAIR). Celem ogólnym strategii jest promowanie zrównoważonej koniunktury gospodarczej i społecznej w regionie poprzez wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy, oraz poprzez zwiększenie jego atrakcyjności, konkurencyjności i łączalności, przy jednoczesnym zachowaniu środowiska naturalnego i zapewnieniu zdrowych i zrównoważonych ekosystemów morskich i przybrzeżnych. Cel ten zostanie osiągnięty przez współpracę między krajami o wspólnej w znacznym stopniu historii i geografii. Przez wzmocnienie wdrażania istniejącej polityki UE w tym regionie strategia ta przynosi wyraźną wartość dodaną dla UE, a także stanowi doskonałą okazję dla wszystkich krajów uczestniczących do dopasowania swojej polityki do ogólnej wizji „UE-2020”. Przyczyni się tym samym do zbliżenia państw Bałkanów Zachodnich do UE przez zaoferowanie im możliwości ścisłej współpracy z państwami członkowskimi w celu podejmowania wspólnych wyzwań i specyficznych dla tego regionu szans.

Strategia czerpie korzyści z:

- ponad dziesięcioletniego doświadczenia międzyrządowej inicjatywy adriatycko-jońskiej. Udana współpraca stworzyła już silne powiązania między krajami uczestniczącymi, dodatkowo przynosząc korzyści w postaci współpracy regionalnej między miastami, izbami handlowymi i uniwersytetami;

¹ Międzyrządową inicjatywę adriatycko-jońską zapoczątkowano w 2000 r. w celu wzmocnienia współpracy regionalnej, mając na uwadze promowanie stabilności politycznej i gospodarczej i w ten sposób tworzenie solidnych podstaw procesu integracji europejskiej.

- strategii morskiej dla Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego przyjętej przez Komisję w dniu 30 listopada 2012 r.², która uwzględnia możliwości jakie „niebieski” wzrost stwarza dla tego basenu morskiego;
- przypadkowego zbiegu terminu jej uruchomienia i rozpoczęcia okresu programowania 2014–2020. Pozwala to na jej systematyczne uwzględnianie w programach unijnych, krajowych i regionalnych oraz na mobilizowanie wszystkich rozwiązań z zakresu polityki i programów na rzecz tego podejścia;
- doświadczeń istniejących makroregionalnych strategii³, tj. strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego oraz strategii UE dla regionu Dunaju, także w kontekście współpracy z krajami spoza UE. Doświadczenia wskazują, na przykład, na potrzebę skupienia się na ograniczonej liczbie wspólnych wyzwań lub możliwości oraz zagwarantowania odpowiedzialności, zaangażowania i przywództwa ze strony krajów uczestniczących. Podkreślają również konieczność wzmocnienia zdolności instytucjonalnych i administracyjnych.

2. WYZWANIA I MOŻLIWOŚCI

2.1 WYZWANIA

Region adriatycko-joński stoi przed wspólnymi wyzwaniami. W przeszłości jego dużą część dotknęły skutki trudnej sytuacji politycznej i gospodarczej, a także konfliktu. Jednak przystąpienie Słowenii i Chorwacji do UE, a także perspektywa przyłączenia innych krajów, stanowią okazję do zacieśnienia więzi i przezwyciężenia dziedzictwa przeszłości. Główne wyzwania to:

- **Różnice społeczno-ekonomiczne:** Zarówno pod względem PKB na mieszkańca, jak i stopy bezrobocia, między krajami istnieją duże kontrasty. W niektórych regionach PKB na jednego mieszkańca osiąga poziom 20 % powyżej średniej unijnej a stopa bezrobocia wynosi 4 %, natomiast w innych wielkości te wynoszą odpowiednio 70 % poniżej średniej UE, a stopa bezrobocia 30 %. Z powodu braku mocy produkcyjnych przedsiębiorstwa nie wykorzystują w wystarczającym stopniu ponadnarodowego wymiaru marketingu, innowacji czy badań naukowych, w szczególności w niebieskiej gospodarce. Klasy łączące przedsiębiorców, działalność badawczą i sektor publiczny należą do rzadkości;
- **Transport:** W regionie tym istnieją znaczne braki w zakresie infrastruktury, w szczególności między państwami o długiej tradycji członkostwa w UE a pozostałymi krajami, co prowadzi do utrudnionej dostępności. Szczególnie sieć drogowa i kolejowa Bałkanów Zachodnich wymaga pilnych napraw, usunięcia wąskich gardeł, ustanowienia brakujących połączeń, połączeń intermodalnych i systemów zarządzania ruchem oraz podniesienia standardu wydajności. Rośnie zagrożenie ruchu morskiego, a jednocześnie nadzór i zdolność do koordynacji wymagają modernizacji. Zbyt długi czas oczekiwania i nadmiernie rozbudowane procedury na granicach stanowią dalsze utrudnienia dla ruchu. Transport multimodalny jest słabo rozwinięty;
- **Energia:** Wzajemne połączenia energetycznych sieci przesyłowych są niewystarczające, co uniemożliwia stworzenie zintegrowanego rynku energii, ogranicza moce produkcyjne i utrudnia rentowne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Ponadto, aby zapewnić

² COM(2012) 713.

³ COM(2011) 381; SEC(2011) 1071; COM(2012) 128, COM(2013) 181; COM(2013) 468; SWD(2013) 233.

sprawne i zróżnicowane dostawy, konieczne są inwestycje w sieci gazowe, w tym w infrastrukturę LNG;

- **Środowisko:** Zwiększone wykorzystanie obszarów morskich i przybrzeżnych przez człowieka zagraża ekosystemom. Niezrównoważona działalność turystyczna stanowi obciążenie dla wody, łądu i różnorodności biologicznej. Niewielka głębokość Morza Adriatyckiego i jego półzamknięty charakter⁴ sprawiają, że jest ono narażone na zanieczyszczenia. Nadmierne połowy ryb, porzucone narzędzia połowowe i ekologicznie niestabilna akwakultura zagrażają morskiej różnorodności biologicznej, a także zdrowiu człowieka. Sytuację pogarszają jeszcze bardziej nieoczyszczone ścieki i odpady stałe, głównie ze źródeł lądowych, spływ nawozów z działalności rolniczej powodujący eutrofizację, inwazyjne gatunki z wód balastowych oraz zanieczyszczenie pochodzące z poszukiwania ropy naftowej i gazu. Jakości powietrza, często pogorszonej w wyniku lokalnych warunków klimatycznych i geograficznych, szkodzą emisje z działalności żegludowej i lądowej (porty, przemysł). Nielegalne polowania na ptaki wędrowne mają wpływ na UE jako całość. Sieci obszarów chronionych, takich jak Natura 2000 i Emerald, nie są jeszcze w pełni utworzone;
- **Zagrożenia naturalne i wywołane przez człowieka oraz zagrożenia wynikające ze zmiany klimatu:** Oprócz dużej aktywności sejsmicznej region jest narażony i podatny na negatywne skutki zmiany klimatu. Dużym wyzwaniem jest brak wspólnej oceny ryzyka, zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych i zintegrowanych strategii łagodzenia skutków oraz dostosowania. Przy nierównym poziomie doświadczenia, zasobów i wiedzy fachowej, kraje nie są w stanie poradzić sobie same z podnoszącym się poziomem morza, powodzią, suszami, erozją gleby i pożarami lasów;
- **Kwestie administracyjne i instytucjonalne:** Należy wzmocnić możliwości na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym w celu zagwarantowania struktur odpowiednich zarówno do współpracy z transgranicznymi partnerami, jak i do koordynacji polityki przekrojowej. Podczas dostosowywania krajowych przepisów do prawodawstwa UE i uzyskiwania dostępu do instrumentów finansowych istnieje ryzyko, że dynamika prac poszczególnych krajów będzie niejednolita, co wpływa hamująco na realizację podejścia makroregionalnego. Występują również problemy związane z korupcją, co podważa zaufanie społeczne i rozwój. Napływ migrantów i transgraniczna przestępczość zorganizowana wymagają skoordynowanej polityki bezpieczeństwa granic.

2.2 MOŻLIWOŚCI

Region oferuje również wiele możliwości, z dużym potencjałem inteligentnego, trwałego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu:

- **Niebieska gospodarka** może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu, obejmując swym zakresem od rozwoju niebieskich technologii, po zrównoważoną produkcję i spożycie owoców morza. Uwzględnia to także rynki niszowe np. działalność rekreacyjną, wypoczynkową i małych statków wycieczkowych. Innowacyjność może pomóc wrażliwemu sektorowi stoczniowemu w przejściu na energooszczędne statki o niskim poziomie emisji⁵ oraz w podjęciu współpracy z pokrewnymi sektorami, w tym sektorem wyposażenia statków i robotyki;

⁴ Północny Adriatyk ma średnią głębokość około 50 metrów. Wody Morza Adriatyckiego ulegają wymianie z wodami Morza Śródziemnego jedynie raz na 3 lub 4 lata.

⁵ W zakresie emisji SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego.

- **Połączalność:** Region położony jest na skrzyżowaniu głównych szlaków europejskich. Basen Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego stanowi naturalną drogę wodną wnikającą głęboko w UE. Zapewnia najtańszą trasę morską z Dalekiego Wschodu przez Kanał Sueski, co czyni podróż do rynków Europy Środkowej o 3 000 km krótszą niż za pośrednictwem portów północnych. Istnieje potencjał w zakresie ulepszeń łączalności obszarów lądowych z morskimi i transportu intermodalnego, co zwiększy konkurencyjność gospodarek obszarów w głębi lądu;
- **Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz różnorodność biologiczna:** Wyjątkowe naturalne piękno tego regionu oraz jego kulturalne, historyczne i archeologiczne dziedzictwo należą do jego najmocniejszych atutów. Znajdują się tu światowej sławy miasta (Wenecja, Dubrownik, Mostar, Ateny) oraz tereny przyrodnicze (Jeziora Plitwickie i Jezioro Szkoderskie). Region jest również bardzo zróżnicowany biologicznie: ma wyjątkowo bogatą roślinność, zwłaszcza w ekoregionie Łuku Dynarskiego;
- **Turystyka:** Turystyka, już teraz stanowiąca szybko rosnący i główny czynnik generujący PKB, mogłaby odnieść dalsze korzyści ze zwiększonej i zrównoważonej współpracy w celu rozszerzenia rynku i przedłużenia sezonu. Region może stać się wizytówką dla zrównoważonych, odpowiedzialnych i zróżnicowanych produktów i usług turystycznych. Istniejące możliwości handlowe można wykorzystać bardziej dynamicznie, np. poprzez rejsy przynoszące korzyści lokalnym gospodarkom, czy za pośrednictwem rybołówstwa rekreacyjnego. Zrównoważone zarządzanie turystyką może zmniejszyć biurokrację, stworzyć lepszy klimat dla biznesu/MŚP, ustanowić wspólne normy, zasady i dane statystyczne oraz promować partnerstwa publiczno-prywatne.

3. REAKCJA: PLAN DZIAŁANIA

W swoim sprawozdaniu⁶ na temat wartości dodanej strategii makroregionalnych Komisja zaleca, aby nowe strategie makroregionalne koncentrowały się na ograniczonej liczbie dobrze zdefiniowanych celów dopasowanych do konkretnego zapotrzebowania na udoskonaloną współpracę na wysokim poziomie. Dlatego przy zastosowaniu podejścia oddolnego przeprowadzono szeroko zakrojone konsultacje z zainteresowanymi stronami w celu ustalenia jasnych celów specyficznych dla tego regionu.

W tym celu wdrożony zostanie kroczący plan działania⁷ towarzyszący strategii i rozszerzający wymiar morski na obszary w głębi lądu. Jest on ustrukturyzowany wokół czterech niezależnych filarów o strategicznym znaczeniu i zawiera wykaz możliwych, orientacyjnych działań. Te filary to:

1. „Niebieski” wzrost
2. Połączenie regionu (sieci transportowe i energetyczne)
3. Jakość środowiska
4. Zrównoważona turystyka

Zdefiniowano także dwa przekrojowe aspekty:

⁶ COM(2013) 468 z 27.6.2013.

⁷ Plan działania będzie poddawany okresowym przeglądom i aktualizacji w miarę pojawiania się nowych potrzeb.

- budowanie zdolności, w tym komunikacji, w celu skutecznego wdrożenia i podnoszenia świadomości społecznej oraz wsparcia;
- badania i innowacje mające na celu zwiększenie zatrudnienia osób wysoko wykwalifikowanych, wzrostu i konkurencyjności. Współpraca w ramach sieci międzynarodowych może wprowadzić na rynki nowe pomysły i pomóc w opracowaniu nowych produktów i usług.

Ponadto łagodzenie skutków zmian klimatu, jak również zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych stanowią zasady horyzontalne dla wszystkich czterech filarów.

W ramach procesu konsultacji zidentyfikowano również, w każdym z filarów, ograniczoną liczbę zagadnień do planu działania, które wymagają pilnej uwagi, a jednocześnie najwięcej zyskują ze wspólnego działania. Zagadnienia te są również istotne dla polityki UE; w szczególności są to zagadnienia o wymiarze terytorialnym. Poniżej zaprezentowano wybrane zagadnienia w ramach każdego filaru.

3.1 „NIEBIESKI” WZROST

Celem tego filaru, który koordynują Grecja i Czarnogóra⁸, jest stymulowanie innowacyjnego rozwoju morskiego w regionie przez promowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy oraz możliwości biznesowych w niebieskiej gospodarce, w tym sektorach rybołówstwa i akwakultury. W tym celu należy promować klastry łączące ośrodki badawcze, agencje publiczne i prywatne przedsiębiorstwa. Skoordynowane zarządzanie rybołówstwem usprawni gromadzenie, monitorowanie i kontrolę danych. Wspólne planowanie oraz zwiększona zdolność administrowania i współpracy ulepszy wykorzystanie istniejących zasobów i zarządzanie gospodarką morską na poziomie basenu morza.

Niebieskie technologie

Tworzenie miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych osób i możliwości gospodarczych poprzez skupienie się na badaniu i innowacjach, tworzenie klastrów oraz transfer wiedzy związanej z niebieskimi technologiami specyficznymi dla tego regionu oraz związanej z regionalnymi i krajowymi strategiami inteligentnej specjalizacji (np. ekologiczny przemysł stoczniowy, żeglarstwo, biotechnologia i robotyka podwodna).

Rybołówstwo i akwakultura

Poprawa rentowności i zrównoważenia rybołówstwa i akwakultury przez usprawnienie gromadzenia, monitorowania i kontroli danych, wdrożenie wieloletnich planów zarządzania rybołówstwem na poziomie basenu morza, harmonizację norm, poprawę umiejętności i zdolności do zapewnienia zgodności z przepisami i normami UE, a także zwiększenie wartości dodanej lokalnych łańcuchów wartości owoców morza, w szczególności poprzez specjalne platformy badań i innowacji, wspólny rozwój wiedzy o rynku i bardziej przejrzysty marketing i przetwarzanie.

Zarządzanie i usługi w gospodarce morskiej

Zwiększenie zdolności administracyjnych i instytucjonalnych, ulepszenie usług morskich

⁸ Dwa kraje: jedno państwo członkowskie i jedno państwo spoza UE, koordynowały przygotowanie planu działań w ramach wybranego przez nie filaru.

i lepsze zarządzanie, w tym udostępnianie danych, wspólne planowanie i skoordynowane zarządzanie istniejącymi zasobami (np. morskie planowanie przestrzenne oraz zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną).

Przykładowe cele do 2020 r. mogą objąć:

- wzrost na poziomie 20 % w stosunku do sytuacji podstawowej – w inwestycjach badawczych w niebieskie technologie;
- przyjęcie i wdrożenie na poziomie basenu morskiego wieloletnich planów zarządzania rybołówstwem;
- w pełni funkcjonujące objęcie 100 % wody będącej pod jurysdykcją krajową morskim planowaniem przestrzennym i objęcie 100 % linii wybrzeża zintegrowanym zarządzaniem strefą przybrzeżną oraz ich mechanizmami wykonawczymi.

3.2 POŁĄCZENIE REGIONU

Celem tego filaru, skoordynowanego przez Włochy i Serbię⁹, jest poprawa łączalności transportowej i energetycznej w regionie, jak również z resztą Europy. Do rozwoju regionu potrzebne są powiązane ze sobą i zrównoważone sieci transportowe i energetyczne. Aby wyeliminować wąskie gardła i rozwinąć sieci infrastruktury oraz ramy regulacyjne wymagana jest współpraca. Skoordynowany monitoring ruchu morskiego i transportu multimodalnego zwiększy konkurencyjność.

Transport morski

Bezpieczeństwo ruchu morskiego zależy od zharmonizowanych systemów kontroli i stworzenia nowoczesnych portów intermodalnych, działających w klastrach. Aby zmodernizować zarządzanie ruchem utrudnianym zatorami i konkurować na globalnym rynku, zwłaszcza z portami w Europie Północnej, potrzebna jest współpraca między krajami i portami.

Intermodalne połączenia z obszarami w głębi lądu

⁹ Zob. przypis 8.

W celu wsparcia wzrostu transportu morskiego towarów wymagana jest modernizacja intermodalnych połączeń z obszarami w głębi lądu. Rozwój węzłów i centrów łączących połączenia morskie, kolejowe, drogowe, powietrzne i śródlądowe musi opierać się na zrównoważonych planach transportowych powiązanych między innymi z lokalnymi i regionalnymi planami jakości powietrza. Wspólne działania, zarówno fizyczne, jak i niefizyczne, powinny ograniczyć wąskie gardła na granicach.

Sieci energetyczne

Trzy cele unijnej polityki energetycznej – konkurencyjność, bezpieczeństwo dostaw i zrównoważony charakter – będą osiągnięte za pomocą dobrze połączonego wewnętrznie rynku energii. Aby połączyć energetyczne sieci przesyłowe i uzupełnić sieci gazowe, potrzebne są inwestycje. W celu usunięcia barier dla inwestycji transgranicznych stosowane będą środki regulacyjne.

Przykładowe cele do 2020 r. mogą objąć:

- podwojenie obecnego udziału adriatycko-jońskiego w rynku przewozów kontenerowych przy jednoczesnym ograniczeniu oddziaływania na środowisko;
- skrócenie czasu na regionalnych przejściach granicznych o 50 %.

3.3 JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

Celem tego filaru, koordynowanego przez Słowenię oraz Bośnię i Hercegowinę¹⁰, jest rozwiązanie problemów jakości środowiska przez współpracę na poziomie regionu. Przyczyni się on do dobrego stanu ekosystemów morskich i przybrzeżnych, dzięki zmniejszeniu zanieczyszczenia morza, ograniczaniu zasklepienia gleby, przeciwdziałaniu temu procesowi i jego kompensowaniu¹¹, zmniejszeniu zanieczyszczenia powietrza¹² i powstrzymaniu procesu utraty różnorodności biologicznej i degradacji ekosystemów. Wspólne działania mające na celu zachowanie ekoregionów obejmujących kilka krajów są korzystne dla dziedzictwa przyrodniczego Europy: dzięki nim inwestycje w infrastrukturę nie pogarszają środowiska naturalnego i krajobrazu i nie zwiększają zanieczyszczenia.

Środowisko morskie

- **Zagrożenia dla biologicznej różnorodności przybrzeżnej i morskiej:** Nadmierna eksploatacja ekosystemów morskich i przybrzeżnych jest zredukowana dzięki lepszej wiedzy na temat różnorodności biologicznej oraz koordynacji wdrażania morskiego planowania przestrzennego/zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną, odpowiednim przepisom w zakresie ochrony środowiska¹³ i wspólnej polityce rybołówstwa. Poprawa transgranicznych sieci wód otwartych morskich obszarów chronionych oraz wymiana najlepszych praktyk pomiędzy ich organami zarządzającymi pozwala na dalszą ochronę różnorodności biologicznej.
- **Zanieczyszczenia morza:** Koordynacja inwestycji w stacje uzdatniania wody i odpadów stałych, wspólne wysiłki mające na celu konieczne działania związane z

¹⁰ Zob. przypis 8.

¹¹ SWD(2012) 101 – Wytyczne najlepszych praktyk w zakresie ograniczania zasklepienia gleby, przeciwdziałania temu procesowi lub jego kompensowania.

¹² W zakresie emisji SO₂, NO₂, pyłu zawieszonego i ozonu.

¹³ Przede wszystkim dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej i unijne dyrektywy siedliskowa i ptasia.

całym cyklem życia odpadów odprowadzanych do morza, wspólna zdolność do zapobiegania wyciekom ropy naftowej i innego rodzaju skażeniu na dużą skalę oraz reagowania na te zjawiska, ograniczenie hałasu podwodnego, jak również podnoszenie świadomości rolników w zakresie negatywnych skutków nadmiernego stosowania azotanów, w znacznym stopniu zmniejszą zagrożenie dla przyrody morskiej i zdrowia człowieka.

Międzynarodowe siedliska lądowe i różnorodność biologiczna

Wspierane będzie wspólne zarządzanie ekoregionami ponad granicami krajów, jak również zdrowymi populacjami dużych zwierząt mięsożernych, a także środki mające na celu zwiększenie zgodności z zasadami polowania na ptaki wędrowne.

Przykładowe cele mogą objąć:

- stworzenie do końca 2015 r. wspólnej platformy dla wszystkich krajów na potrzeby gromadzenia danych, badań i analiz;
- wzmocnienie sieci NATURA 2000 oraz Emerald i stworzenie spójnej sieci morskich obszarów chronionych zgodnie z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej do 2020 r.;
- stworzenie do 2020 r. na 10 % powierzchni Morza Adriatyckiego i Jońskiego morskich obszarów chronionych zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami.

3.4 ZRÓWNOWAŻONA TURYSTYKA

Celem tego filaru, koordynowanego przez Chorwację i Albanie¹⁴, jest rozwój pełnego potencjału regionu w zakresie innowacyjnej, zrównoważonej, odpowiedzialnej turystyki o wysokiej jakości. Dywersyfikacja produktów i usług turystycznych, a także rozwiązanie problemu sezonowości, doprowadzi do zwiększenia obrotów i stworzenia miejsc pracy. Światowy marketing adriatycko-jońskiej marki produktów i usług turystycznych zwiększy popyt.

Zróznicowana oferta turystyczna (produkty i usługi)

Potencjał bogatego dziedzictwa regionu nie został jeszcze w pełni wykorzystany. Istnieje możliwość wykorzystania klimatu i rynku do stworzenia silnej, otwartej na biznes dynamiki bazującej na najlepszych praktykach. W planach działań na rzecz rozwoju terytorialnego można promować alternatywną, całoroczną turystykę. Zróznicowanie i poprawa jakości oferty turystycznej są kluczem do produktów i usług zrównoważonej turystyki.

Zrównoważone i odpowiedzialne zarządzanie turystyką (innowacyjność i jakość)

Do zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju podmiotów zainteresowanych w turystyce potrzeba większego zakresu środków. Są wśród nich wspólne normy i zasady, zmniejszenie wpływu masowej turystyki na środowisko, zwiększanie umiejętności i zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron (publicznych, prywatnych, osób odwiedzających) w promowanie koncepcji zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki.

¹⁴ Zob. przypis 8.

Przykładowe cele do 2020 r. mogą objąć:

- wzrost na poziomie 50 % w przyjazdach turystów poza sezonem;
- stworzenie 5 nowych makroregionalnych tras turystycznych.

4. ZARZĄDZANIE I WDRAŻANIE

Doświadczenia z dotychczasowymi strategiami makroregionalnymi pokazują, że dobre i stabilne mechanizmy zarządzania mają kluczowe znaczenie dla efektywnego wdrażania. Sprawozdanie Komisji w sprawie zarządzania z maja 2014 r.¹⁵ określa trzy główne potrzeby: silniejsze przywództwo polityczne, skuteczne podejmowanie decyzji i dobrą organizację.

Lepsze zarządzanie nie jest zależne od nowych funduszy ani biurokracji, lecz od tego w jaki sposób i przez kogo wdrażana jest strategia oraz jak i przez kogo inicjowane i finansowane są wspólne działania. Zarządzanie musi mieć wymiar zarówno polityczny jak i operacyjny, przy czym odpowiednie resorty i organy wykonawcze ustalają cele strategiczne, a następnie sprawdzają, czy praca jest ściśle wykonywana. Da to lepsze rezultaty i zwiększy oddziaływanie.

Koordinacja

Niezbędna jest koordynacja pomiędzy uczestniczącymi krajami, a także między różnymi resortami i poziomami podejmowania decyzji w poszczególnych krajach. W każdym filarze dwóch koordynatorów z odpowiednich resortów reprezentujących dwa różne kraje będzie ściśle współpracować z partnerami transgranicznymi w celu opracowania i wdrożenia planu działania.

Komisja będzie działać jako niezależny pośrednik i zapewni perspektywę unijną przy wsparciu grupy wysokiego szczebla ds. strategii makroregionalnych z przedstawicielami krajów UE-28, a także krajów spoza UE uczestniczących w strategiach.

Wdrażanie

Najważniejsze warunki dla prawidłowego wdrożenia obejmują:

- uznanie przez kraje strategii za działanie obejmujące wiele polityk sektorowych oraz kwestię istotną na każdym poziomie administracji rządowej;
- pełne i efektywne zaangażowanie krajów spoza UE na wszystkich poziomach;
- wysoki poziom wsparcia politycznego, w ramach którego ministrowie określą ogólny kierunek strategii, przejmą własność i odpowiedzialność, dopasują politykę i fundusze, a także zapewnią potrzebne zasoby i odpowiedni status dla szczebla podejmowania decyzji i szczebla technicznego;
- zapewnienie przez Komisję, jako gwaranta unijnego wymiaru, strategicznego podejścia na poziomie UE;
- monitorowanie i ocenę postępów oraz zapewnienie wytycznych do wdrożenia, przez kraje;
- dobre wykorzystanie działania istniejących organizacji regionalnych;

¹⁵ Sprawozdanie Komisji w sprawie zarządzania strategiami makroregionalnymi COM(2014) 284 z 20 maja 2014 r.

- niezawodne wsparcie zapewniane koordynatorom filarów, zwłaszcza z wykorzystaniem pomocy instytucjonalnej i pomocy w budowaniu zdolności ze strony adriatycko-jońskiego programu współpracy międzynarodowej na lata 2014–2020;
- zaangażowanie kluczowych docelowych zainteresowanych stron: organów krajowych, regionalnych i lokalnych, członków parlamentów (regionalnych, krajowych i europejskiego), podmiotów gospodarczych i społecznych, społeczeństwa obywatelskiego, środowiska akademickiego oraz organizacji pozarządowych.

Aby strategia mogła wystartować na solidnym gruncie, należy z odpowiednim wyprzedzeniem podjąć decyzje w tych sprawach.

Finansowanie

Strategia jest wdrażana między innymi przez mobilizację i dostosowanie istniejących unijnych i krajowych środków finansowych o istotnym znaczeniu dla czterech filarów i zagadnień. Wyrażając poparcie dla strategii, rządy krajów uczestniczących zobowiązują się do korzystania z tego finansowania do wdrożenia planu działania. W szczególności europejski fundusz strukturalny i inwestycyjny oraz Instrument Pomocy Przedakcesyjnej na lata 2014–2020 zapewniają znaczne środki oraz bogaty zestaw narzędzi i możliwości technicznych.

Dostępne są inne fundusze i instrumenty istotne dla filarów, w szczególności „Horyzont 2020” dla wszystkich filarów, instrument „Łącząc Europę” dla filaru 2, program LIFE dla filaru 3, jak również na cele łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, oraz, dla filaru 4, program COSME na rzecz MŚP. Są dostępne także inne środki, w szczególności z ram inwestycyjnych dla Bałkanów Zachodnich, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych międzynarodowych instytucji finansowych.

Te fundusze i instrumenty powinny przynieść znaczne korzyści i przyciągnąć finansowanie ze strony inwestorów prywatnych. Ponadto strategia ta skorzysta z działań prowadzonych przez dwie inne strategie makroregionalne w ramach innowacyjnego finansowania.

Sprawozdawczość i ocena

Ocena będzie dokonywana w oparciu o pracę koordynatorów filarów, którzy będą składali sprawozdania na temat postępu w kierunku osiągnięcia celów.

Do wypełnienia luk w dostępnych danych potrzebnych do ustalenia sytuacji podstawowych, w szczególności w krajach spoza UE, promowane będzie gromadzenie danych jako przekrojowa kwestia zdolności za pomocą adriatycko-jońskiego programu współpracy międzynarodowej. Mimo że podstawowym wskaźnikiem powodzenia jest wdrożenie planu działania, pierwszym krokiem musi być opracowanie bardziej precyzyjnych wskaźników.

Kraje uczestniczące będą organizować doroczne forum w celu oceny wyników, omówienia zmiany działań i opracowania nowego podejścia.

5. POWIĄZANIA Z POLITYKĄ UE

Nie wymagając żadnych zmian w prawodawstwie UE, strategia ta ma na celu wzmocnienie polityki UE odnoszącej się do regionu¹⁶. Wspiera ona również lepsze przestrzeganie unijnych zobowiązań prawnych, porusza kwestię luk i praktycznych trudności prowadzących do

¹⁶ Takie jak dyrektywa w sprawie morskiego planowania przestrzennego, wspólna polityka rybołówstwa, unijna polityka zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych, sieci transeuropejskie (transport i energia), przyszłe wspólnoty transportowe itd.

opóźnień, zwłaszcza w odniesieniu do jednolitego rynku i środowiska¹⁷. Nacisk kładziony jest na zintegrowane podejście, łączące różne obszary polityki, mające zapewnić spójne terytorialnie wdrożenie polityki UE. Oznacza to szczególną wagę powiązań między polityką UE i programami, w tym strategiami UE na rzecz różnorodności biologicznej¹⁸, dostosowania do zmian klimatu¹⁹ i unijnymi ramowymi programami badań i rozwoju.

6. SZERSZE POWIĄZANIA

Należy zapewnić koordynację ze strategią UE dla przylegającego regionu Dunaju, jak również z przyszłą unijną strategią dla obszaru alpejskiego. W tym zakresie centralną rolę może odegrać program INTERACT.

Należy szukać synergii z innymi instytucjami międzyrządowymi działającymi na obszarze geograficznym objętym strategią, takimi jak inicjatywa adriatycko-jońska (AII), lub w innym/szerszym zakresie, jak z Regionalną Radą Współpracy (RCC) lub inicjatywą środkowoeuropejską (CEI).

Istotna jest koordynacja z programami i inicjatywami obejmujących cały basen Morza Śródziemnego²⁰ oraz spójność z istniejącymi ramami prawnymi²¹.

7. WNIOSKI

Po latach podziału region adriatycko-joński ma lepsze perspektywy. Przez zapewnienie ogólnych ram dla koordynacji polityki i współpracy terytorialnej strategia sprawi, że region będzie lepszym miejscem do życia, pracy i spędzania wolnego czasu. Może służyć jako wizytówka dla wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i pomysłów oraz brama do innych części świata. Wspólne wysiłki mogą dobrze przygotować region na wyzwania i możliwości 21 wieku.

W związku z tym Komisja zwraca się do Rady o zatwierdzenie niniejszego komunikatu. Do analizy niniejszego dokumentu zachęca się też Parlament Europejski, Komitet Regionów i Europejski Komitet Społeczno-Ekonomiczny.

¹⁷ Przede wszystkim dyrektywy ptasia i siedliskowa, ramowa dyrektywa wodna, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, dyrektywa azotanowa, dyrektywa w sprawie jakości powietrza atmosferycznego, dyrektywa w sprawie krajowych poziomów emisji i ramowa dyrektywa w sprawie odpadów.

¹⁸ COM(2011) 244.

¹⁹ COM(2013) 216.

²⁰ W szczególności Unia dla Śródziemnomorza i Generalna Komisja Rybołówstwa Morza Śródziemnego.

²¹ Przede wszystkim barcelońska Konwencja o ochronie środowiska morskiego i regionu przybrzeżnego Morza Śródziemnego.

ZALĄCZNIK MAPA STRATEGII UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU ADRIATYCKO-JONSKIEGO

